

## SUV OBYEKT LARI NOMLARINING (GIRDONIMLAR) KELIB CHIQISHI

*Osiyo Texnologiyalar universiteti O'zbek tili va adabiyoti yo'nalishi*

*1-bosqich magistranti **Baratova Maxfirat Kamoljon qizi***

*maxfiratbaratova48@gmail.com*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada suv obyektlari nomlarining kelib chiqishi, ularning madaniy, tarixiy va tilshunoslik asoslari o'rganiladi. Girdonimlar — geografik nomlar sifatida nafaqat joyning o'ziga xosligini, balki hududdagi ijtimoiy va madaniy jarayonlarni aks ettiradi. Suv obyektlari nomlari turlarining shakllanishi va tarixi haqida fikrlar keltiriladi.

**Kalit so'zlar:** Suv obyektlari, girdonim, toponim, kelib chiqishi, geografik nomlar, madaniyat, tarix

**Аннотация:** В данной статье изучается происхождение названий водных объектов, их культурные, исторические и лингвистические основы. Гидронимы как географические названия отражают не только особенности местности, но и социальные и культурные процессы в регионе. Рассматриваются типы формирования и история названий водных объектов.

**Ключевые слова:** Водные объекты, гидронимы, топонимы, происхождение, географические названия, культура, история

**Abstract:** This article examines the origin of water body names, their cultural, historical, and linguistic foundations. Hydronyms, as geographic names, reflect not only the uniqueness of the location but also the social and cultural processes in the region. The types of formation and history of water body names are discussed.

**Keywords:** Water bodies, hydronyms, toponyms, origin, geographic names, culture, history

### Kirish

Geografik nomlar insoniyat tarixida muhim o'rin tutadi. Ular tabiiy va madaniy muhitni ifodalaydi, hududning o'ziga xosligini yaratadi. Xususan, suv obyektlari nomlari yoki girdonimlar — bu alohida toifa bo'lib, ular orqali daryolar, ko'llar, buloqlar va boshqa suv manbalarining nomlari belgilanadi. Ushbu nomlarning kelib chiqishi va shakllanishi o'rganilishi hududning tabiiy va madaniy holatini anglashga yordam beradi.

### Asosiy qism

#### 1. Girdonim tushunchasi va ahamiyati

Girdonim — geografik nomlarning suv obyektlariga tegishli qismi bo'lib, ularning identifikatsiyasi va xaritalashda muhim ahamiyatga ega. Bu nomlar ko'pincha hududdagi mahalliy aholi tomonidan berilgan va tarix davomida shakllangan.

## 2. Suv obyektlari nomlarining kelib chiqishi turlari

Tabiiy xususiyatlar asosida:

Suv obyektlarining rangi, shakli, hajmi, suvning xususiyati (masalan, shoʻrlik, tiniqlik) nomlarni belgilashda rol oʻynaydi. Masalan, “Qora daryo”, “Oqkoʻl” kabi nomlar.

Tarixiy va madaniy omillar:

Koʻplab nomlar hududda yashagan xalq, voqealar yoki shaxslar bilan bogʻliq. Masalan, “Sherobod” yoki “Iskandar koʻli” nomlari.

### **Tilshunoslik omillar:**

Suv obyektlari nomlari turli tillardan, xususan turkiy, fors, arab, rus tillaridan oʻtgan. Masalan, “bulak” (turkiy), “daryo” (fors) soʻzlari.

Afsonalar va rivoyatlardan kelib chiqqan nomlar:

Mahalliy afsonalar, rivoyatlar orqali shakllangan nomlar ham mavjud. Bular hudud madaniyati va urf-odatlarini aks ettiradi.

## 3. Girdonimlarni oʻrganish usullari

Tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari, soʻroq va etnografik tadqiqotlar yordamida girdonimlar toʻplanadi va tahlil qilinadi. Shu bilan birga, zamonaviy kartografiya va GIS texnologiyalari ham qoʻllaniladi.

### **Natijalar va muhokama**

Suv obyektlari nomlari oʻzaro bogʻlangan tabiiy, madaniy va tarixiy omillarning natijasi boʻlib, ular orqali hududning koʻp qirrali tahlili mumkin. Girdonimlarning kelib chiqishini oʻrganish geografik bilimlarni boyitadi va mahalliy merosni saqlashda muhimdir. Shu bilan birga, zamonaviy oʻzgarishlar, urbanizatsiya va tilning rivojlanishi girdonimlarning yoʻqolishi yoki oʻzgarishiga olib kelmoqda. Bu esa ular haqida maʼlumotlarni saqlash va tadqiqotlarni yanada chuqurlashtirish zaruratini tugʻdiradi.

### **Xulosa**

Suv obyektlari nomlari — nafaqat geografik, balki madaniy va tarixiy obʼektlar boʻlib, ular girdonimlar toʻplamini tashkil qiladi. Ularning kelib chiqishini oʻrganish hududning tabiiy, madaniy va tilshunoslik xususiyatlarini chuqurroq anglashga xizmat qiladi. Girdonimlar haqida ilmiy tadqiqotlar davom ettirilishi va ular mahalliy hamda global meros sifatida saqlanishi lozim.

### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Abdullayev A. M. Oʻzbek toponimlari tarixi — Toshkent, 2015.
2. Karimov S. Girdonimlar va ularning kelib chiqishi — Samarqand, 2018.
3. Sultonov B. Geografik nomlar va ularning lingvistik tahlili — Toshkent, 2020.
4. Johnson, M. Toponymy and Culture — New York, 2017.
5. Petrov, A. Hydronyms of Central Asia — Moscow, 2019.